СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ. OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XLV. Ч. 213. Джерзі Сіті, Н. Дж., вівторок, 14-го вересня 1937. VOL. XLV. No. 213. Jersey City, N. J., Tuesday, September 14, 1937 THREE CENTS

ДЕНЬ УКРАЇНСЬКОЇ ЖІНКИ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК. — Українське жіноцтво з Ню Йорку й околичних громад заманіфестувало своєю численою присутністю і гарно виконаною програмою, як і поважною грошевою збіркою, що воно рішене перебрати половину відповідальности за успіхи чи невдачі в нашім громадянськім житті в Америці, як теж у наших національних змаганнях до незалежности Рідного Краю. Воно теж готується перебрати на себе тягар збіркової акції, призначеної для допомоги політичним вязням на рідних землях і тим, що змушені перебувати за границею через активну участь у боротьбі з наїзниками. Для заманіфестування тих цілей і започаткування збіркової акції влаштовано в неділю, 12. вересня ц. р., „День Української Жінки в Америці". Цей День відбувся в Парку Белведер при гарній погоді й при участі понад 2,000 осіб, між якими були делегації з Філядельфії, Вунсакет, Нюарку і багатьох інших міст.

Програма самого свята: співи і промови.

Завідувачка програми, пані Стефанія Галичин, привитала присутних в імені Комітету, заповідала програмові точки і виголосила заклик до збірки. Мішаний хор під проводом п. Юрія Кириченка ввів відразу гарний настрій тим, що візвав присутніх до співучасти у співі, з чого загал скористав у таких піснях, як „Ой, у полі нивка" чи „Ой, у лузі та ще й при дорозі". Спів був під голим небом, але були голосники, тому лунав далеко й широко. Довкруги хору зібралися делегатки відділів Українського Червоного Хреста ОДВУ. Вони уставилися потім у похід і перемаширували під звуки банди п. Сербенського і серед оплесків присутніх. У рядах були заступлені відділи Червоного Хреста з таких місцевостей: Ню Йорк, Джерзі Сіті, Пасейк, Ню Бритен, Ню Гейвен і Алентавн. Пані Галичин підкреслила у промові, що в цім Дні жіноцтво перебрало на себе певну ділянку праці й заповідає, що її виконає. Цею ділянкою є допомога політичним вязням, зокрема збудування для них санаторії. Пані Анна Середа, голова У. Ч. Хреста, зясувала зріст діяльности нашої нації, підкреслюючи, що це сталося між іншим тому, що зросла й діяльність української жінки. Та жінки з цеї своєї діяльности не задоволені, казала бесідниця, й це невдоволення треба вважати початком нової праці й нової допомоги українським визвольним змаганням з боку жінки. Згадала за Союз Українок, за ріжні сестрицтва, що прикрашують Божі доми, за жіночі відділи У. Н. Союзу й інших допомогових організацій, у яких працюють українські жінки. Пані Марія Демидчук передала історію українського жіночого руху в Америці, згадуючи за товариство св. Ольги з 1899 р., за перше жіноче віче з 1905 р., за жіночий рух у 1910 році з приїздом Ірини Сіпчинської до Америки, за Українську Жіночу Громаду в Ню Йорку, що повстала в 1921 р., за Союз Українок Америки, що почав гуртувати наше жіноцтво ще в 1925 р., а вкінці — за жіноче віче з 1931 р. і повстання другої найбільшої жіночої організації, якою є Український Червоний Хрест ОДВУ, що перебрав на себе акцію допомоги політичним вязням і виховання здисциплінованих, характерних, національно свідомих поколінь в Америці. Панна Юлія Кусий, говорячи англійською мовою, представила тутешній молоді два українські жіночі типи, з яких треба брати приклад, щоб жити розумним і змістовним життям. Першим типом є Леся Українка, що уявляє собою невгасальний вогонь, глибоку думку і відданість ідеї аж до самозапереченя. А Ольга Басараб — це прообраз жінки, що готова тихо й без гомону і життя віддати за ідею, за визволення Батьківщини. Панна Мирослава Хавлюк з Ню Гейвен виголосила довшу промову англійською мовою на тему потреби служби вищим ідеалам. Вона навела багато прикладів з американського життя, виказуючи цитатами великих американських світочів, що до ідеалів правдивого американізму належить служба іншим, загалові. А через таку службу зискує у рівній мірі і та одиниця, що служить. Бесідниця присвятила багато уваги праці молоді по молодечих клюбах, підкреслюючи, що українська молодь в Америці не може ніколи, попри всі інші свої завдання, забути за те, що має помагати, де тільки може, справі визволення України.

Закінчення.

Свято закінчено відіграням „Ще не вмерла" і „Не пора" при співі всього загалу. Потім зачались товариські забави. Була теж гарна вистава народнього мистецтва. Вже було пізно вечором, як зачали відїжджати боси з Ню Бритен і Пасейку. А потім за ними зачали поволі розїжджатися й інші — з повним задоволенням з удалого свята. Чистого прибутку зо свята було понад $600.

ВИЧЕРПУЮТЬСЯ РИБНІ ЗАПАСИ.

Люди, що займаються ловлею риб, підносять крик, що рибні запаси у Великих Озерах і при східних побережжях Америки починають вичерпуватися. В Ню Йорку вже зорганізувався комітет, що має на ціли перевести в усіх леґіслятурах стейтів, що припирають до озер і океану, відповідні закони про охорону риб і раків.

УМЕР З ЛЮТИ.

Вилием Фалгабер, 68-літній власник ресторану у Спокейн, Вашингтон, умер, попавши в гнів, як його кухар не хотів послухати його приказу перестати пити каву з підставки до чарки.

ЗАКИДАЮТЬ ОБРАЗОВІ БУНТАРСТВО.

Відомий американський маляр Роквел Кент викінчив у почтовім будинку у Вашингтоні низку стінних образів, що представляють почтову службу. Хтось відкрив, що на образі, котрий представляє доручення почти ескімосам, артист намалював лист, у котрім дрібним письмом написано: „Ідіть далі! Змінім своїх начальників! Тільки це може нас зробити рівними й вільними!" Піднімаються протести проти цього образу, бо мовляв, він закликає до бунту.

ПІВ ЗЛОТОГО ЗА ЛІКАРСЬКУ ПОРАДУ.

Лікарські палати у Польщі оголосили висліди своїх дослідів над зарібками лікарів, що практикують у малих містечках і селах. Показалося, що в багатьох випадках лікарі на селі беруть за свої поради по пів злотого. Взагалі положення лікарів погіршилося страшенно. Деякі лікарі не мають з чого жити. З огляду на те лікарські палати заявляються рішучо проти побільшення числа лікарів масовою нострифікацією заграничних дипломів.

Д-РА ЛЯКСА ЗЧЕРКНУЛИ З ЛІСТИ АДВОКАТІВ.

Станиславівського адвоката д-ра Ігн. Лякса, знаного з гонориних ошуканств, зчеркнули з лісти адвокатів. Як відомо, його засудили на три роки вязниці, які відсиджує у Станиславові.

ТЕАТР У СТАРОРИМСЬКИХ ТЕРМАХ.

Недавно приступлено в Римі до влаштування театру-опери серед староримських термів (місце купелі) Каракалія. Дають там оперу „Лючія з Лямермуру" Г. Доніцетія. Співають відомі співаки Тоті Даль Монте, кольоратура, і Джілі, тенор. Слід тут згадати, що терми Каракалія, це велитенські руїни, дуже добре збережені, з багатьми старовинними мозаїками.

ПСИ У ЛЬВОВІ.

Міський гицель у Львові зловив у липні ц. р. 195 псів і 26 котів, які вбито при помочі електрики. Шість псів були скажені, що покусали 12 осіб, 23 псів і 5 котів. Люди піддалися щепленню, а заражені пси і коти вбито.

ШПИГУНИ СХОПИЛИ ФРАНЦУЗА.

У бурмістра французького міста Деблінг, положеного зараз коло льотаринського кордону недалеко місцевости Форбах, явилися два нібито французькі поліцаї й заявили, що мають приказ арештувати робітника Бовля. Опісля вдомилися до дому згаданого робітника, що є відомим противником фашизму, наложили йому кайданки на руки та втягнули до авта, яке скоро відїхало з ними до кордону. Від тої хвилини всякий слух про цього робітника загинув. Підозрівають, що цього робітника схопили громадяни одної з сусідних держав.

КАНАДІЙСЬКИЙ ЕКСПОРТ.

На Імперіяльній Економічній Конференції обговорювано міждержавну торговлю ріжних продуктів. Між експортовими продуктами до Великої Британії збільшилися експорти бейкону, сира, яєць, індиків і смальцю. В той самий час зменшились експорти масла, молока і курей.

ЖНИВА ЧУЖИНЦІВ.

Українці звикли, що вицвіти їхнього духа жадібно присвоюють чужинці й подають потім під власною фірмою. По війні цей процес значно звузився. Оповідають, що великий польський композитор К. Шимановський, вихований і вроджений в Україні, по р. 1917-18 і знищені дідичівських маєтків зненавидів оточення, що в ньому виріс. І дійсно в його творах знайдемо тільки чисто польські мельодії (Подгале), Зате малярка К. Стриєнська в своїх „Таньцах польських" і т. п. без сорому подає й український фольклор. Міг би її навчити приклад Скочиляса, що жив власною польщиною.

Другорядна, але цікава є культура жидівська на українських землях. Знаємо добре, що т. зв. жидівська народня музика повними пригорщами бере із скарбів української музики.

В добре виданій книжці Гольдштайна И. Дреснера (Львів) п. з. „Культура і мистецтво жидівського народу на польських землях", що вийшла недавно, знаходимо трохи забагато заподіяних з тих „земель, заселених переважно українцями й білорусинами". Напр. кераміку з Любичова Королівського з християнською тематикою трудно зарахувати до „мистецтва жидівського народу".

Ще на початку XX-го ст. німецький поет з гіркістю сказав, бачучи, як розтягають чужинці овочі німецької культури:

„О, земле батьківська... цеж із глибин твоїх твоє найкраще мають чужоземці. Вони збирають жнива духа твого, щоб потім висміяти тебе..." (Гельдерлін. Пісня до німців).

ПОБИВ ЖІНКУ, АЖ УТРАТИЛА МОВУ.

В Ременові Іван Тріска побив так дуже свою жінку, що втратила мову. Нещасну перевезли до лічниці, а Тріску арештували.

ДИВНИЙ ЛІКАРСЬКИЙ ВИПАДОК.

В Таліні (Естонія) комісар поліції Нарустранг нарікав довший час на болі в нозі. Він лікував їх окладами. Нараз одної днини наріст на нозі тріс, а в рані знайшли крісову кулю. Виявилося, що перед 18-ма роками Нарустранг був пострілений підчас війни в плечі, а невинята куля промандрувала в тілі до ноги, просуваючись 40 цм. від місця, в якому пройшла.

ЗНОВУ ЗМІНА ЖІНКИ НА ЧОЛОВІКА.

Ще не забули про голосну метаморфозу чеської спортовички Ковбкової, що перемінилася на чоловіка, а вже друга чеська спортовичка пішла її слідами. Є це Степанка Пекарова, що вславилася не тільки в Чехословаччині, але й в Европі своїми осягами в киданні границі і кулею. Скакала теж знаменито в далечінь. Перед трьома роками вона усунулась із спортового життя і почала студіювати медицину. Аж недавно виявилася причина цієї зміни. Пекарова піддалась операції, такій самій, як тому рік Ковбкова. Тепер вона є студентом медицини в Празі і волить учиться на лікаря, ніж віддаватися спортові.

ДОРОГЕ ЛІЖКО.

У Відні відбулася недавно ліцитація меблів із замку Маєрлінґ, у якому тому 40 літ скінчив самогубством наслідник австрійського престолу архикнязь Рудольф з баронівною Вечерою. До продажу допущено тільки вибраних знавців, між якими знаходився також представник кн. Віндзора. Ліцитанти рвалися найбільше за ліжко, в якому знайшли неживу пару. Вихлични ціну 32,000 шилінгів підбито аж до 63,000 зл. Цю суму заплатив катовицький промисловець, купуючи крім того ще кілька інших меблів із спальні в замку Маєрлінґ.

НІ ТОБІ, НІ МЕНІ.

Так подумала Катерина Волінська в селі Винограді, заліщицького повіту, коли коморник записав усе її збіжжя в стодолі. Тоді взяла сірника і стодолу підпалила.

118-ЛІТНІЙ СТАРЕЦЬ ПРОЙШОВ 100 КІЛЬОМЕТРІВ У ТРЬОХ ДНЯХ.

До воєвідського уряду в Бересті зголосився Іван Степчик, з села Заліся на Поліссі, літ 118. Простір 100 км. до Берестя пройшов він пішки впродовж трьох днів. Воєвода поручив громаді занятися цим старцем.

АНГЛІЙСЬКІ ЛЕТУНСЬКІ КАТАСТРОФИ.

Англійська преса стверджує, що в перших сімох місяцях ц. р. розбилося 51 англійських військових літаків, причому погибло 79 летунів. Високе число катастроф і жертв пояснюють більшим числом старшин, що знаходяться у вишколі. В порівнанні із втратами з минулого року цьогорічні втрати є менші.

ГОЛОС МОСКАЛЯ ПРО БУДУЧНІСТЬ УКРАЇНИ

ТАЛІН (Естонія). — На книжковому ринку появилася російською мовою книжка автора москаля, Е. Г. Валя, під заголовком „Значіння і роля України в питанні звільнення Росії від большевиків". Автор є московський патріот і гарячий прихильник царя. Цю книжку він написав не на те, щоб зискати симпатії серед українців, тільки на те, щоб відчинити москалям очі на правду. Він каже, що немосковські народи ставляться ворожо не тільки до комунізму, але й до московського панування взагалі—червоного й білого. „Національне почуття і національна окремішність", говорить він, „розвинулися до небувалих давніше розмірів. На випадок ліквідації совєтського устрою треба рахуватися з дальшим розпадом російської імперії. Треба вибрати одно з двох: національну Росію в етнографічних межах, надіючися в найліпшому випадку на дружні взаємини з новими національними державами, або поширення совєтського інтернаціоналу до довоєнних кордонів Росії, а то й далі. Іншого виходу нема. Годі сподіватися, щоб немосковські народи після упадку совєтського устрою піддались під володіння центру, що гнобить їх від 20 літ, або щоб у Росії після перевороту знайшлися сили, здібні воювати не лише з собою, але і з новими державами; зберегти „єдиную неділимую" може лише насильство, а вжити насильства може лише сильний".

НЕСТЕРПНЕ ЖИТТЯ В ПРИКОРДОННІЙ СМУЗІ.

ВИЛЬНО.—Польський уряд запровадив вздовж прикордонної смуги в якій живе поверх два і пів міліона душ, загострення, що роблять з людей справжніх невільників. Виленське „Слово" з цього приводу пише: „На основі цього розпорядку міліони громадян пішли в ясир місцевих адміністраційних ригорів. На його основі міністер може заборонити купно нерухомости, а відмова дозволу не вимагає подання причин. А рішення воєводи не вимагає оправдання і є негайно викональне. Від заходу до сходу сонця не вільно виходити з дому нікому, хто живе в цій смузі. Нікому не вільно ловити. Не вільно тримати голубів. Не вільно фотографувати. Не вільно ловити риби без окремого дозволу. Не вільно світити світла у вікнах, що виходять на кордон."

ШАРВАРКОМ БУДУЮТЬ „ДОМ ЛЮДОВИ".

ЗОЛОЧІВ. — Громадська рада села Фільварки, коло Золочева, в якій засідає більшість поляків-радних, ухвалила примусовий шарварок для будови місцевого польського „Людового Дому". Також ухвалила 200 злотих на процес з українським кружком „Рідної Школи" в Зозулях, щоб відібрати від нього його шкільний будинок.

ЗАВАЛЮЮТЬ ЛЬВІВ КОСТЕЛАМИ.

ЛЬВІВ. — Львівська преса з вдоволенням стверджує плянову розбудову костелів на передмістях Львова. Цею розбудовою керує польський архиєпископ Твардовський. В 1923 р. побудовано костел на Левандівці. Пізніше побудовано костел на Замарстинові. Далі в Збоїсках. Рівночасно з тим на Личакові. Також костели при вулиці Дверніцького, на Сигнівці і Баторівці. Тепер будують костел і монастир на Персенківці.

ДАЛЬШ ПРОГУЛЬКИ ДО КРИЛОСА.

ГАЛИЧ. — До Крилоса, біля Галича, де відкрито недавно старий український собор, що його 750 років тому побудував князь Осьмомисл, далі стягаються українці, щоби побачити останки колишньої слави народу. Лиш одного дня, 15 серпня, відвідали Крилос понад пять тисяч прочан, а в неділю, 29-го серпня, відвідали Крилос аж десять тисяч людей. Польська преса з цього приводу бе на сполох.

ЗАДОВОЛЕННЯ З ПРИВОДУ НАРАД У НІОНІ.

БЕРЛІН. — Німецька преса висказує своє задоволення з того приводу, що наради в Ніоні виключили совєтську фльоту з Середземного моря, а призначили їй патрулювати тільки води Чорного моря. В заголовках статей німецькі газети пишуть: „Геть із Совєтами з Середземного моря!" „А ще краще, колиб усунути Совєти зовсім з Европи!" Рівночасно з тим подають, що Німеччина не буде брати ніякої участи в тих переговорах, у яких бере участь совєтський представник. Бо совєтського представника Німеччина не вважає „політичним противником", тільки попросту „проступником".

АНГЛІЙСЬКА СОЦІЯЛІСТКА ХВАЛИТЬ ГІТЛЕРА.

ЛОНДОН. — Лейді Сновден, жінка померлого лорда Сновдена, що був видним діячем в англійській Партії Праці, а пізніше міністром, повернулася з Німеччини, де була на конгресі гітлерівської партії в Нірембергу й написала до „Дейлі Мейл" статтю, в якій вихвалила Гітлера та сказала, що він щиро прагне миру.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and Holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

НА ЩО ПАРТІЇ?

Д-р Николас Ботлер, президент Колюмбійського університету, виголосив оноді на відкритті одного музею відчит на тему „Тло робітничого питання", і в ньому порушив між іншим основні питання американської політичної організації, а саме систему політичних партій.

Бесідник доказував, що обі великі американські партії, себто Демократична й Републиканська, не сповняють нині своєї політичної служби. Повстали ці партії зараз по американській горожанській війні й кожна з них, проіснувавши певний час, витворила питому собі традиційну програму. Одначе від тих часів, як вони повстали, обставини значно змінились. Перемінилося передівсім господарське життя краю, а за тим виринули нові політичні питання, і розвязка тих питань впала на політичні партії. Кожна з великих партій старається розвязувати ці питання по лінії своєї партійної традиції, одначе це їй не вдається, бо нові господарські й політичні питання зовсім інакші від тих питань, що виринали, як витворювалися ці партійні традиції.

Через це стара американська партійна система не відповідає новим вимогам часу. Старі партії перестали сповняти свої завдання. Якщо вони мають бути врятовані, а з ними дво-партійна система, то партії мусять бути перемінені. Вони мусять від себе різко ріжнитись, і кожна з них має виразно представляти відмінну думку й політичну лінію.

Які саме мали би повстати нові партії, про це теж виразно говорить д-р Ботлер. На його думку, в Америці повинні би повстати проти себе ліберально-конституційна та радикальна партія. Ліберально-конституційна партія повинна стояти за те, що теперішні питання американського господарського життя треба розвязувати в межах існуючої конституції, а радикальна партія повинна стояти за зміну конституції. Ця остання партія могла би бути або поступова або реакційна, відповідно до того, чи її провідники хотіли би зміною конституції поступати вперед чи відступати назад.

Одначе найзамітнішим фактом у цій промові д-ра Ботлера є не ця пропозиція зміни, але самий факт, що про потребу переміни американської партійної системи заговорив такий консервативний чоловік, як президент Колюмбійського університету. Адже дво-партійну систему в Америці вважали непорушною національною святістю, яку нарушувати міг хіба крайньо радикальний чоловік.

Що заставило його виступити з цею пропозицією, догадатися не тяжко. Маємо на це відповідь у його промові. Він каже: як не переорганізуються старі партії, то в Америці скоро повстане партія праці, а де тоді будуть старі партії?

Чи потрапить д-р Ботлер стримати робітників Америки від створення окремої партії, покищо не знати. На всякий випадок, Америка стоїть виразно перед важною переміною своєї партійної політичної системи.

БОМБИ НА ШАНГАЙ

Военний дописувач віденського тижневика **„7-Таґе-Блят дес Телеґраф"** приніс у свойому числі з 1. вересня ц. р. картину бомбового наступу на Шангай, яку оцим подаємо в перекладі українською мовою. Віденський дописувач переповідає тут враження одного з наочних свідків наступу, а саме англійського купця Тернера, що в моменті наступу знаходився в бомбардованій частині міста.

„Тому років вісім — оповідає Тернер — відраджувано мені ставити хату надто близько китайської дільниці. Але щож, я, бачите, не прибув до Шангаю на те, щоб в елеґантній окрузі европейців робити конкуренцію міліонерам. Я задумував як мога найшвидче доробитись деякого майна і з ним зараз вертати до Лондону. А притім надіявся я, що коли буду жити саме в осередку жовтих, то може вони з меншою ненавистю дивитимуться на мене як на „чужинецького діявола". Такий наївний, знаєте, був я ще тоді... Але тепер до речі. Отож шість днів тому сидів я в середу ввечері саме в бюрі мойого підприємства і лютився на мойого найстаршого служачого, Фу-Лінґа, який власне обікрав мене. Бо дозвольте ще одну заввагу. Ви ось, живучи роками між жовтими, гадаєте, що знаєте їх усіх гаразд: вашого першого прислужника Маг, і найстаршого віком, поважного Фу-Лінґа, всіх хлопців і куховара Чу-Че, оту, як кажуть, справжню „криву перлу". Вониж підходять до вас повні пошани і тремтячої тривоги, якщо ви хмарно насупитесь. Але одного гарного дня все оте щезає кудись без сліду, і вас з усіх сторін ніби заливає море вишкірених облич, чорних очей, яких повіки фалдуються мов шмати, і вузьких ротів, повних жовтих зубів. А тоді, мої панове, треба, як кажуть там, **„Хоп, хоп"** (швидко!), якщо хочете втекти з життям, ще поки жовті діяволи змогли вам дрюком розторощити череп.

Отож, як я вже сказав:

Я сидів саме у моїм бюрі і взявся врешті за лектуру мойого щоденника, в якому я не без скептичної усмішки вичитав, що місту загрожує небезпека ненадійного бомбового наступу, коли тут раптом детонація, ніби удар грому, потрясла всім простором довкола, а рівночасно з сусідньої хати вистрілила могутня полумінь. Це був будинок мойого земляка Мек Ферзона, що, на щастя, перебував у той час в Гонґконґ. Опісля погасло світло, і я з усіх сторін почув оклики жаху й болю. І в цей мент я знав, що треба мені тепер рятувати життя.

Я кинувся прожогом з хати.

Але притвір дому був пустий, моя вся служба розбіглася. А вулиці аж кишіли від людей, яких близь і піт мене душили. Я намагався зробити собі в товпі дорогу, але людське муравлище напирало на мене з усіх сторін. І з тисячі грудей продирався оклик: **„Кай-Мен!"** (рятуйся!). На Чапей, одну з двох китайських дільниць, летіли бомби. А наслідки цього були просто страшні. От у звуглілих грузах зруйнованих домів, у румовищі розвалених мурів кидаються в судорожних тремтах та в напевнім світлі численних пожарів чиїсь руки і ноги, пошматовані ґранатами, скрівавлені члени людського тіла. Але наступаюча хвиля товпи вхопила мене з собою і тягнула вулицями, яких я вже не пізнав. Під стогін, хлипання та крик смертельно стривожених, перла товпа в напрямі чужинного захисту. Матері, які ридають і молять милосердя для дітей, що розірвані бомбами, крівавляться на їх плечах уже тільки шматками чогось людського, попадають укінці під ноги десятьтисячної товпи, і ця товпа толочить їх безмилосердно і без ваги, захоплена сліпо одною-одинокою думкою: втікати перед смертю, що її сіють бомби. Та в цей мент паде мені на плечі важка дошка, і звалює мене додолу. Мене прошибає страшливий біль, і я простогную **„Е-Га-О"** (рятуйте!), але мене не чує ніхто. Та тут же звідкілясь надлетіла ґраната і з пронизливим луском уцілила кудись, на відсталь яких трицять метрів від мене. Значить, — колиб я був ішов з товпою далі, то я враз з нею опинивсяб тепер у скрівавленій мішанині розшматованих тіл, якої слідом хвиля втікаючих пре безмилосердно вперед. І в цей же мент впирається в мене погляд чиїхсь блискучих чорних очей, і чиясь рука підводить мене вгору, притім чую слова: **„Хоп, хоп, мейстер!)** швидко, швидко, пане!). Це от якийсь кулі пізнав Янґ-Квет-Тцу — тобто „білого діявола" — і можливе, що в його сповненій тривогою душі прокинувсь раптом респект перед пристойно зодягненим чужинцем. Одначе так чи інакше, а той кулі всетаки врятував мені життя, і я, спертий на нього, тягнуся далі, тоді, як скрізь кругом мене палахкотять шумно пожежі.

І водночас у нас тільки одна думка: дістатись до захисту для чужинців!

Щойно там ось безпечно. Але раптом ми наскакуємо на барикади, які нам загороджують дальшу торогу. Це китайські поліцаї зробили спробу при допомозі т. зв. еспанських вершників забаракадувати вхід до французького захисту. Але розбішена ненастанним страхом товпа під дикий рев і виск пре проти видвигнених барикад, послугуючись притім передніми рядами втікачів, наче пробоєвими таранами, і от за якийсь час товпа по їх трупах здобуває вулицю, що веде до захисту. Отак знову скажений рев і виття півбожевільної товпи, і всі розбігаються згодом вулицями французького сектора, причім ти почуваєш, що нема в цей мент такої сили у світі, що змоглаб хвилі цієї товпи здержати. Більшість утікачів простує через французький цвинтар, якого всі гроби понищені, в напрямі Авені Жофр. Але я знаю тут дорогу краще і подаюсь ураз з невеличким гуртом у сторону Авені Фош. Та до якого захисту ми й не йшлиб, скрізь у них — як бачимо — стан облоги. От мішки, повні піску, дротяні перегороди, рови, вартові — мені раптом здається, що я ще раз у розгарі світової війни. А французькі й анґлійські жовніри в шоломах намагаються в шарах утікачів удержувати якийсь лад. Раптом одначе чую оклик: „Це білий", і водночас почуваю, як чиясь рука хапає мене. Це пізнав мене один знайомий мені французький підофіцир, якому я, виснажений до краю, паду в обійми, і який веде мене зараз на якесь місце, що відгороджене від вулиці могутньою залізною брамою.

І мене вгортає тиша і солодка нетяма омління...

Але в ліжку видержав я усього два дні, а опісля встав. Я мусів ось поглянути, що з моєю хатою і з моєю фабрикою, що була моїм усім майном.

Та дозвіл виходити дали мені нерадо.

„Маманді-здо" — тобто: „іди поволі", гукнув до мене вартовий кулі, пропускаючи мене крізь браму. А мені таки краще було не виходити! Це ось було страшливе пережиття для мене, бачити раптом руїну всього мойого майна. На вулиці зустрічав я щораз то нові шари втікачів, в яких лиця, внаслідок страхіть воздушного бомбардування міста, були скрізь зелено-сірі. Повні панічного страху, вони змогли похапати що найнеобхідніше, декілька клунків, діти та старих матерей. А на вулицях і площах виголоджені до краю пси вартують жадливо довкола напучнявілих трупів. От вам мертвий кінь, з черевом надутим, ніби воздушний бальон, з ногами непорушно задертими вгору, зі склистими очима...

І ввесь простір довкола затроєний просто незносним смородом.

Нарешті я на місці:

Ах, тут стояв колись мій завод!

Тепер я бачу тільки одноодиноке румовище руїн, звалища фабрики і купу грузів, що була колись моєю хатою. Обстанова одної кімнати лежить між зістріленими телеґрафічними дротами. А довкруги цього румовища шляються чатуючі постаті, поглядають обережно за вартуючими поліцаями і, наскільки є тільки нагода, хапають усе, що лиш можуть досягнути. Це **„Ту Вай"** — грабіжники, гієни китайської війни. Вони, правда, наражуються притім на певну смерть, бо поліцаї мають наказ кожного грабіжника, приловленого на гарячім учинку, безпроволочно застрілити.

Отак — кінчає своє оповідання анґлійський купець — я став утікачем у Шангаю! Правда, чомусь то я того міста не любив ніколи, але тепер ненавиджу його! І колиб не та обставина, що всі місця на пароходах випродані на кілька тижнів наперед, то я ще сьогодні з проклоном на устах покинув би його".

З німецького переклав
д-р Остап Грицай.

КИТАЙСЬКО-ЯПОНСЬКА ВІЙНА ТА НІМЕЧЧИНА

Коли Німеччина склала була з Японією союзний договір для боротьби „з комуністичною небезпекою", то в Москві зустріли цей факт звеликим страхом. Цим союзом, здавалося, Німеччина та Японія взяли советську державу в кліщі, з яких булоб дуже тяжко вирватись. Німецька преса з великою радістю слідкувала за розстрілами командантів совєтської армії, бо це показувало, що червона армія слабне, а тимсамим надії на перемогу над СССР більшали.

Але несподівано Японія обернула своє військо не проти „комуністичної небезпеки" в СССР, а пішла походом проти Китаю. Совєти лишилися на боці від війни. Цим виступом проти Китаю Японія поставила свою союзницю — Німеччину в дуже неприємне положення. Насамперед, війна з Китаєм ослаблює японську армію та взагалі матеріяльні сили японської великодержави. Вразі перемоги над Китаєм Японія ще довго буде мати свої сили звязані, бо мусить опанувати величезну територію з міліонами людности. Колиб же Японія в цій війні не мала щастя, то в самій Японії можуть настати великі зміни, а може вибухне й революція, бо відомо, що там є сильна опозиція проти теперішнього мілітаристичного напряму японського уряду. Чи так чи інакше, роля Японії, як союзниці Німеччини проти СССР, слабне через затіяну японцями війну проти Китаю.

Слід зазначити, що при орґанізації модерної китайської армії немало потрудилися свого часу також німецькі військові спеціялісти, а між ними й такий визначний знавець, як ґенерал фон Зект. Оже найбільший спротив у Китаї знаходять японські полки саме в тих відділах, які вивчили й озброїли німці. Можнаб думати, що японці, перемігши Китай, обернуть свою зброю проти совєтської держави. Але ніхто не знає, куди власне гне Японія. Одне є безперечне: здобуваючи Китай, японці захоплюють у свої руки ті господарські позиції, які перед цим мали купці й промисловці білої раси — европейці та американці. А при цій нагоді, як кажуть, при сухих дровах і сирим дісталося: японці не дивляться, чи то німці, чи інші люди білої раси, і всіх їх випирають із захоплених Японією китайських провінцій.

Загально відомо, яку силу в світі має тепер дешева японська конкуренція. Також німецькі товари не можуть конкурувати з японськими.

Манджурія та інші північні провінції Китаю, завойовані японцями, майже недоступні для неяпонських купців. Тому в інтересі білих промисловців (в тім числі й німецьких) лежить, щоб якомога більша частина Китаю лишилася поза японським впливом і щоб у незалежнім Китаї нарешті запанував лад і спокій. В Німеччині добре знають, що китайський уряд уважно слідкує за тим, як ставляться ріжні держави до китайсько - японської війни. Щоб не втратити китайських ринків, наразивши проти себе китайський уряд, Німеччина намагається бути невтральною. Але господарські інтереси Німеччини хиляться більше на бік Китаю. Недавно перебував у Німеччині китайський міністер фінансів Кунґ, якого дуже прихильно зустрічали німецькі промисловці й фінансисти. Китайський уряд міг через свого міністра дістати в Німеччині значні партії военного матеріялу для китайської армії, що б'ється з японцями. Японсько - китайський конфлікт викликає на поверхню ще одну можливість: це зближення між Німеччиною та СССР, про яке вже пів року ходять уперті чутки. Бо ідеольоґія ідеольоґією, а бизнес є бизнес: статистика совєтської заграничної торговлі показує, що Німеччина була і є найбільшим продавцем і купцем у Совєтах. Отже, японський „союзник" не дає Німеччині торгувати навіть в Европі, а „ідеольоґічний ворог" — російські большевики дають добрі заробітки німецьким купцям і промисловцям. Господарські інтереси Німеччини впливають також і на німецьку політику. В німецькій пресі багато пишеться про „большевизацію Европи", але критики російського большевизму є дуже мало. Сам Гітлер приймає совєтського посла Юренева в своїй літній резиденції Берхтесґаден і з ним снідає, обідає і вечеряє. Чи не впливають і тут події на Далекім Сході?

І. К.

Я. Скопляк.

ЛОВЕЦЬКИЙ ПЕС

Кажуть, що пес, навіть ловецький, не має розуму, лише інстинкт. Може бути, що н а у к о в а словесність не може йому признати розуму — мовляв: це виключний привілей людини. Та я тверджу, ненауково, що ловецький пес — сотворіння розумне. Часом куди розумніше, ніж яканебудь „чудесна дитина"...

В перших днях вересня минулого року я вибрався з мец. Голубовським на куропатви до Розвадова над Дністром. День був прекрасний, та під полудне стало занадто гарячо. Наші пси — меценасів Гаджі й моя Ара втомилися біганиною по горбах і перестали шукати. Побоючися, щоб їм що не сталося, я запропонував меценасові переждати полудне в тіні старезних верб над старим Дністровим коритом. Та меценаса кортіло ще годинку пополювати.

Я ляг собі під вербою, а коло мене задихана Ара. Чую, як меценас оподалік накликує: Шукай, Гаджі, шукай!.. За якийсь часок Ара таки не втерпіла й полізла талапатися в старім Дністровім кориті — за качками. А незабаром вертається меценас, дуже занепокоєний. — Не було тут мого пса? — питає. І розказує, що з Гаджім щось дивне сталося, хто зна, чи не сказився. Ні з цього, ні з того раптом став якийсь несамовитий, обернувся й поповз на череві, а далі що духу побіг у село. Свистів та накликування так, якби не чув. Отже таки щось зле сталося.

Рада в раду, пішли ми шукати. Та надаремно: пес наче у воду пірнув.

Вертаючись вечором додому, заходимо на стацію. Меценас стурбований та сумний, мені також ніяково. Йдемо, як з похорону. Підходимо до віконця за білетами, а начальник стації глипнув по нас і питається, чи не наш це пес утік. Розказує, що коло 11. години передполуднем на стацію прибіг пес „лігавий", та такий з м а р г а н и й та задиханий, як коли би був скажений. Повипивав усю воду зо сплювачок і ляг бі під бюрком у канцелярії. Я, каже начальник, замкнув за ним двері на ключ, щоб не було якого нещастя. Думав я також, що хтось за ним прийде. В 12-тій годині надїхав поїзд на Стрий. Пес вискочив крізь вікно, обнюхав ваґони і вернувся тою самою дорогою на своє місце під бюрко. В 3-тій годині надїхав поїзд до Львова. Ще він не заїхав на стацію, як пес уже ждав на нього перед стацією. Як лише поїзд станув і кондуктор перший висів з ваґону, пес в тужмить шугнув горі східцями до ваґону й заліз там під лавку. Пробували вигнати його звідти, та він показав зуби й так люто загарчав, що йому дали спокій.

З опису ми пізнали, що це був Гаджі й попросили начальника, щоб розпитав телефоном, чи його на котрій стації таки не „випросили". Начальник з чемности й цікавости розпитав і довідався, що це хотіли зробити, лише що нікому не вдалося.

Цілу дорогу не вилазив зпід лавки. Аж у Львові висів з пасажирами, вийшов правильним виходом — просто додому.

Соромливо зашкрябав у двері. Пані меценасова відчинила — й жахнулася. — А пан де, Гаджі, де пан?!

Гаджі заліз під ліжко в темний кут, звинувся в клубок і не рушився, хоч убий.

Пані меценасова ні жива, ні мертва з переляку, телефонує до моєї дружини. — Що сталося, що могло статися?... Вимірковали, що ніщо інше, лише якесь нещастя. Але, яке, але де? Аджеж пес сам з Розвадова не вернувсяб так скоро!...

Вечором вернулися й ми. Меценас телефонує мені: Є Гаджі, здоров, як тур. Почувши мене в хаті, не хотів вилізти зпід ліжка. Ми відсунули ліжко, а він лежить собі дальше звинутий у клубок, підняв голову, вдивився в мене і заплакав. Та так плакав, що сльози цюрком скапували. Ми також всі прослезилися...

*

Ось вам і собача загадка: інстинкт, чи інтеліґенція? Чого Гаджі втік? Хотів застрайкувати, чи прочув інстинктом щось недобре? Хто це ґоден збагнути? Зате його подорожжю з Розвадова до Львова керував очевидний розум.

Кудрибаба просить приятеля, щоб позичив йому конче пятьдесять долярів.

— Любий приятелю, я сам усього маю лише пятьдесять долярів, тож не можу вам їх позичити. Та щоб ви знали моє добре серце, поділюся з вами.

Кудрибаба подякував, взяв гроші та вийшов. За хвилиночку вертається:

— Перепрошую вас, та чи тепер я винен вам двацять пять долярів, чи ви мені?

З ДНЯ

„ВСЯКОМУ ҐОРОДУ НРАВ І ПРАВА".

В Нотінґемі, Анґлія, відбувався недавно конґрес світових учених. На цьому конґресі порушувано силу силенну ріжних питань, до яких учені, самособою, підходили з наукового боку.

Між іншим ці вчені обговорювали також питання похоронів. Один анґлієць, Герман Леві, виступив з докладом, у якому говорив, що питання похорону людей є одно з найважніших. Цим питанням мало цікавляться молоді люди, яким до смерти ще далеко, але воно стає дуже дразливе й дошкульне людям у старшому віці, коли то вони зачинають відчувати, що листя опадає, надходить осінь, а за нею зима, яка все покриє ледом...

Журба про похорон стає дошкульною для них тому, що сам похорон звичайно потягає за собою чималі кошти, які для пересічної родини є значним ударом у їх фінансовий буджет. Старі родичі не хочуть, щоб їх смерть була прикрим матеріяльним тягаром для тих, котрих вони найбільше кохають. А з другого боку їх морозить ляк, щоб не були похоронені без усяких церемоній на цвинтарі для вбогих. Тому цей учений Леві радив, щоб похорони переняла на себе держава і запевнила кожному громадянинові пристойний похорон на випадок смерти.

ПОГЛЯД СОВЕТСЬКОГО ПРЕДСТАВНИКА.

Над тим докладом вивязалася широка дискусія, в якій ріжні делеґати забирали голос та висказували свої гадки на неї. Делеґати всіх культурних країв стверджували, що справа похорону це безперечно важна проблема, але вони доказували, що всі розумні і передбачливі люди, навіть коли їх матеріяльні можливости обмежені, можуть належати до певних орґанізацій, уяких за невеликою оплатою можуть мати заґарантований пристойний похорон, і то не тільки під матеріяльним оглядом, але й моральним, бо звичайно члени такої орґанізації з духовим теплом і щирим смутком товаришать померлому членові на місце вічного спочинку.

Так говорили представники культурних, „капіталістичних" країв. Але до дискусії зголосився й представник советської науки і сказав, що в країні „модерного соціялізму", СССР, де наука не є обмежена ніякими „буржуазними заборонами", цю справу розвязано значно лекше. Передвсім у Советах навіть похорони відбуваються за засадою „масової продукції", себто ховають людей у величезних спільних могилах. Колиж представники „капіталістичних" країв запитували, як Совети дають собі раду з тими труднощами, бож люди не вмирають громадно, всі в одному часі, то советський представник згірдливо усміхнувсь і відповів, що советська наука знайшла на це знаменитий спосіб, а саме, вона змушує людей умирати разом, гуртами...

„Капіталістичні" вчені засоромлено опустили очі й змовкли перед арґументами советської науки.

„ҐУД СПОРТСМЕНШИП".

Недавно відбулася між американською чемпіонкою панною Алісою Марбел і панною Доротеєю Бунді розгривка за чемпіонат ситківки. Чемпіонка грала дійсно по „чемпіонськи". Але молода визовниця Бунді виказала ще більшу досконалість у грі, так, що у кінцевому висліді побила чемпіонку і здобула чемпіонат для себе.

Звичайно в таких випадках новий чемпіон чи чемпіонка радісно прибігає до здетронізованого противника і сердечно висказує свій жаль з причини його, чи її, програ. А переможений чемпіон теж серденно ґратулює переможцеві за вигру, як теж бажає йому ще більших успіхів. Ці кінцеві сцени є досить зворушливі і їх по анґлійськи називають „ґуд спортсменшип", себто „гарний спортовий дух".

Та цей раз молоденька панна Бунді, перемігши чемпіонку панну Марбел, по вигрі не підійшла до здетронізованої противниці, тільки стояла в куті з опущеною головою і заклопотано обертала ситце. Панна Марбел підійшла до неї і подала їй руку. Панна Бунді схопила її руку і мало що не розплакалася. Виявилося, що панна Бунді, хоч перемогла свою суперницю, то притім їй зробилося дуже жаль, що вона здетронізувала свого ідола, до якого вона довгий час мала надзвичайну повагу. Змагаючися з чемпіонкою, панна Бунді напружувала всі свої здібності, щоб доказати, що вона гідна змагатися з нею. Колиж у розгарі боротьби вона перемогла саму чемпіонку, їй стало прикро і вона малощо не прослезилась...

Такі зворушення ділають на глядачів мов цілюща джерельна вода і запах лісових квітів.

„ЗНАМЕНИТА" НОВИНКА.

В ґазетних кругах говорять, що добра новинка є та, яка розказує про події, що рідко трапляються. Наприклад, не є доброю новинкою те, що десь-там пес покусав чоловіка. За те є знаменитою новинкою те, що десь чоловік покусав пса.

Якраз така „знаменита новинка" скоїлася в індійському містечку Карге. Один місцевий індієць заскаржив свого сусіда до суду за те, що він загриз на смерть його собаку. Пізваний оборонявся тим, що собака кинулася на нього та хотіла його покусати. Він зловив собаку й перегриз їй гортанку.

Хоч це з ґазетярського боку і „знаменита новинка", а проте чомусь мало хто її передрукував. А коли і передрукував, то десь-там „у куточну" ґазети.

„У КУТОЧКУ".

Нині найбільші новинки деякі часописи друкують десь-там „у куточку". Ось недавно премієр Радянської України стрілив собі в лоб. Здавалосяб, що вся українсько-радянська преса надрукує цю новинку грубезними буквами на першій сторінці. Та ось наші УЩВісти надрукували її дуже соромливо, „у куточку на цвинтарі, гей, братіки милі!" Лиш кілька стрічок і крапка.

Уявіть собі, що премієр Анґлії, Чемберлен, стрілив собі в лоб. Або француз Блюм, або хочби італієць Бальбо чи Ґранді, чи німець Ґерінґ або Ґебельс. Якими то грубезними буквами надрукувалиб УЩВісти вістку, що „Ґерінґ розчарувався в гітлерівському режімі і пальнув собі в лоб!"

А тут наложив на себе руку премієр Радянської України Любченко, той сам Любченко, якого впродовж довгих років вихваляли УЩВісти, і вони це називають „ніщо" та подають новинку, зложену з кількох рядків, „у куточку". Ще й відвертають увагу від цього вчинку криком, що це, мовляв, „нас, себто „Свободу", заболіло". Чужий деспот їх використає і мов витиснену цитрину кине на смітник. Прийде ще черга і на УЩВісти. Якісь інші редактори будуть сидіти там і нинішних називатимуть „фашистівські аґенти, шпипуни, троцькістичні бандити, вороги народу"...

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

АЛЕНТАВН, ПА.

Український Національний Здвиг.

Вже від кількох літ ріжні національности, що живуть в Алентавні, справляють свої національні дні, на яких лучаться всі їх товариства, без огляду на їх політичні і релігійні ріжниці. Українці також справляли подібні дні, але їм не вдавалося згуртувати всіх біля такої імпрези і вони звичайно виступали поділені на політичні ґрупи, або на релігійні, виступаючи як „католицькі" або „православні" ґрупи.

Члени 23 відділу ОДВУ в Алентавні попробували зорґанізувати такий день, але хотіли, щоб до нього належали всі українські політичні, культурні і релігійні орґанізації. Їм це вповні вдалося, бо створено комітет, до якого ввійшли представники не тільки всіх українських місцевих національних товариств, але також представники католицької і православної церкви з Алентавну й околиці, себто з Істон, Нортгемптон, Бетлегем і Палмертон.

Місцем на влаштування цього дня вибрано великий парк „Сетнтрел", що є найбільший у ммісті. День назначено на 25. липня.

Того дня вдібулося свято так, як пляновано, і воно випало з надзвичайно великим успіхом. Було на ньому біля пять тисяч людей.

Вже зрана почали напливати до парку великі маси народу. Входові брами до парку були удекоровані прапорами і лентами з відповідними написами. Член комітету, гром. Гуцайлюк, відкрив програму Дня і попросив на майстра церемонії проф. Г. Германа з Вілкс Бери. Проф. Герман передав привіт присутнім в імені комітету, завізвавши всіх до солідарности в національній роботі. Потім попросив до слова гром. Д. Галичина, головного рекордового секретаря У. Н. Союзу. Д. Галичин виголосив річевий реферат на тему дня, згадуючи про наші визвольні змагання, про самопосвяту наших борців-героїв у краю та про нову „пацифікацію" українського народу польським урядом, як теж про потребу нових протестів, таких, які ми влаштовували в 1930—31 році.

Потім виступали злучені хори з обох парохій у Нортгемптоні й з Алентавну, а також з Палмертону, під проводом Івана Зазворського, в числі 150 осіб. Хор розпочав свою програму відспіванням „Боже великий, єдиний". Всі точки хору, яких було 14, випали дуже гарно і публика нагородила їх рясними оплесками.

Далі проф. Герман покликав на чергового бесідника адв. М. Пізнака з Ню Йорку. Сама поява п. Пізнака зробила на присутніх гарне враження. Переважно молодь захоплювалася його словами. Бесідник говорив по анґлійськи, вказуючи на велике зацікавлення українськими справами на міжнародній арені та підкреслюючи обовязки тутешньої молоді супроти визвольних змагань українського народу. Він теж закликав молодь вступати в ряди українських орґанізацій.

По промові п. Пізнака виступили танцюристи під проводом п. Михайла Лаврика. Це була величава ґрупа, що складалася з сотки людей, у ріжнім віці, почавши від маленьких дітей, а скінчивши на старих, що походили з Алентавну, Нортгемптону, Істону, Бетлегему й Палмертону. Малі діти мали також тілесні вправи під звуки пісні „Боже великий, єдиний". Всі танці випали дуже гарно. Найкраще всім подобався аркан. На цім закінчено пополудневу програму.

Вечором, коло 8-мої години, почалася вечірня програма з тими самими силами. Знову співав гарно хор і гарно танцювали танцюристи, як теж забирали голос бесідники.

Цей День приніс велику моральну і матеріяльну користь. Люди були скріплені на дусі, а також прийшло чистого доходу $445.32, які то гроші пішли: $154.32 на визвольну боротьбу, $100 на Рідну Школу, $100 на допомогу інвалідам У. Г. А. і $100 на політичних вязнів. Гроші вислано чеком до централі ОДВУ в Ню Йорку. Заслуга цього в першій мірі комітетових, які не щадили свого труду при влаштуванні цього свята. Далі, місцевих орґанізацій, які занялись його приготуванням. Також всечесних отців, католицьких і православних, що оголошували це свято, а далі хорів, танцюристів і місцевих та позамісцевих гостей, що прибули на те свято, щоб узяти в ньому більшу чи меншу участь.

По провіренні рахунків контрольна комісія ствердила, що всіх доходів було $1,158.-55. Загальних розходів було $713.23.

Захар Гуцайлюк.

—o—

БАЛТІМОР, МД.

До участи в святі конституції.

Місцеві американські ґазети вже донесли великими буквами, що українці міста Балтімор беруть зорґанізовану участь у величавім поході, що відбудеться в пятницю, 17-го вересня, з нагоди 150-літньої річниці американської конституції. Зазначено теж, що українці виступлять в українських народніх строях.

Не треба розписуватись багато про те, що цього вимагає наш національний інтерес, щоб ми, як нарід недержавний, заманіфестували своїми українськими прапорами, що живемо як нарід, та живе в нас і державна традиція і бажання мати свою власну, дійсно незалежну державу.

Ми певні, що вся наша молодь з Балтімор і Куртіз Бей прибуде громадно на це свято. Можна зголошуватись до участи в поході в укр. парохіяльній галі, або в У. Н. Домі, або до громадянина Михайла Корчинського, чи до І. Ракочого: 3112 FLEET ST.

—o—

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ.

Всі як один до участи в Святі Конституції.

На нарадах централі Українських Національних Орґанізацій міста Елизабет рішено, що українська громада має взяти офіційну участь у Святі Конституції. Як відомо, посадник міста проголосив таке свято на день 17-го вересня і візвав усі національности до участи в тім великім американськім святі. Свято проголошено згідно з зарядженням губернатора Гофмана. В той день фабрики не будуть робити, бо день призначено на ріжні патріотичні маніфестації.

Похід національних ґруп, який відбудеться того дня, зачнеться точно в другій годині пополудні. На це треба памятати. А ми пригадуємо, що в 1935 р. міські власти обдарували українців міста Елизабет гарною великою чашею за дуже гарні українські строї, з якими українці виступили до походу. А в 1936 р. ми виграли аж дві нагороди: одну за велику скількість народу в гарних строях у поході, а другу виграли наші дівчата, що йшли на переді походу і прикрасили його своїми чудовими українськими строями. Тоді дістали ми дві гарні срібні чаші. Пригадуємо, що й наші хлопці виграли гарну нагороду за чемпіонство в мячиковій грі. Отже є чим гордитись. Хто зайде до У. Н. Дому, цей може оглядати ті всі нагороди і трофеї. Згадуємо за те тому, щоб ми і цього року показали себе гідно та пошанували свято американської конституції великою чисельністю і поважним виступом у наших народніх строях, щоб і при тій нагоді пригадати, що український нарід живе і розвивається. Отже просимо всіх прибути в той день до Українського Народнього Дому під ч. 214 Фултон вул. коло години 12:30 зполудня. Чоловіки хай приходять у білих споднях і синіх сорочках. Як буде холодно, вбиратися в темне вбрання. Капелюхів не брати. Дістанемо їх на місці й вони будуть в американськім і українськім стилю.

Мусимо виявити на тім святі нашу орґанізаційну силу, бож знаємо добре, що властиво тільки з нею числяться. Тому саме мусимо явитись громадно.

На чолі нашої ґрупи ґратиме банда з 68 музикантів, що виступатиме як українська. В поході візьмуть участь і українські козаки. А наші юначки-дівчата виступлять у чудових українських строях. По поході вернемося всі зорґанізовано, з бандою й українськими піснями на устах, до У. Н. Дому, де гарно забавимось. Провід Центральних Орґанізацій дякує громадянству за попередні гарні виступи і просить виконати і цим разом, цей патріотичний обовязок щоб достойно зложити привіт Американському Звіздистому Прапорові від — нашого Тризуба.

Михайло Костів.

—o—

БРІДЖПОРТ, ПА.

Український День.

В неділю, 29. серпня ц. р. українська громада в Бріджпорті святкувала Український День. Свято почалося Службою Божою, яку відправив о. Евген Бартош. До Служби Божої співав хор під проводом п. Петра Мартинюка. Народу зійшлося багато, хоч був хмарний і дощевий день.

По Службі Божій було посвячення прапору церковної громади. З цеї нагоди сказав зворушливе слово о. Бартош, а про значіння українського дня й українського прапору говорив Теодор Свиступ.

З нагоди посвячення прапору зложено $46.83, які розділено так: $15 на Рідну Школу, $15 на визвольну боротьбу, а решту зужито на покриття видатків, звязаних з Українським Днем. Потім наступила пікнікова забава.

Це здається перший раз, що бріджпортські українці святкували в себе Український День, і треба їм признати, що зробили це дуже гарно. Підчас свята відчувалося, що всі присутні належать до одної родини і всі прямують до одної цілі. Єдність громади треба завдячувати священикові, який є щирим українським патріотом і тішиться між своїми громадянами великою пошаною. Коло зорґанізування свята найбільше потрудився дяковчитель п. Петро Мартинюк.

На народні цілі зложили по $1: о. Е. Бартош, Свистун, Панчак, Білик, М. Козак, Худоба, Зелінка, Прокопчук, Г. Бурий, М. Вовк, Прокоп, Влох, Буката, І. Влох, О. Гнидович, Хоміцький, пані Куриляк, пані Довгань, пані Сарабун, пані Вовк, Кендра, пані Кушнір, пані Чернецька, пані Голубенна, Муц, М. Буката, Садовський, Голубенний, пані Сенюк, пані Беркещук, Й. Шибал, П. Катеринюк, О. Катеринюк, І. Маковяк, Крисько, Гасько, Мартинюк. Решту зложено дрібними жертвами. Гроші переслано на призначені цілі через Обеднання.

Гість.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

АМГЕРСТ, МАСС.

З забави на політичних вязнів.

Дня 15. серпня ц. р. 25 від. Союзу Українок в Емгерст спросив своїх членкиць і прихильників до гром. Л. Р. Намаки на товариську гостину. Гостина була получена з обідом: В часі гарної забави, на прохання присутніх гостей, забрав слово гром. Ваврищин з Голійок і сказав пару теплих слів, у яких підніс працю місцевих жінок та закликав до збірки на народні цілі.

вині на політичних вязнів і на Гості радо зложили суму $46, яку розділено по полоукрашення церкви в Савт Дірфірлд. Гроші на політичних вязнів пішли через Обєднання на призначену ціль.

Жертвували: І. Ваврищин, В. Гудима, Н. Бек, І. Процишин, С. Затирка, В. Маціна, С. Басара, П. Бабюк по $2; Д. Маціна, Ю. Маціна, Т. Бішко по $1.50; В. Грибик, З. Грибик, П. Василюк, В. Бурко, Й. Фуйчак, М. Незнайко, К. Богославська, Т. Котович, М. Ясіновський, Й. Затирка, Т. М. Сарна, М. Дорман, С. Басара, Г. Залужний, А. Залужний, Н. Залужний, К. Федорів, Н. Околіта, І. Тепер (з Вунсакет, Р. Ай.), Й. Масиски (поляк), С. Клемик по $1; В. Кльован, І. Шило, П. Рекнік по 50 ц.

Розалія Намака.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

На Рідну Школу.

На весіллю у громадян Івана і Марії Брилінських, що віддавали свою доньку за молодого Григорія Лазарика 28. серпня ц. р., зібрано на Рідну Школу в старім краю $13.15. Збіркою занялися Г. Лібович і Теодор Ковалик. Гроші переслано через Обєднання.

М. Сурмач.

ЙОНГСТАВН, О.

З весілля на рідний край.

Минулої суботи відбулося в нас вінчання предсідника 230. відділу У. Н. С., Тодора Пирога, з Марією Розомілою, бувшою заступницею предсідника У. Н. Союзу. По вінчанні запросили новоженці своїх приятелів і родину на гостину до свого дому. Гості весело бавились. Особливо додавали всім бадьорости весільний староста п. Іван Павловський і сваха п. Катерина Ґабрівська. Всі присутні складали повінчаним бажання з нагоди їх подружжя, а потім відспівано многоліттє. Гром. Павловський сказав кілька теплих слів про потребу помочі рідному краєві. Всі присутні вислухали радо його патріотичних слів, а потім зложили на його заклик $18.25 на визвольну боротьбу.

Зложили жертви: Теодор і Марія Пиріг від себе $3; по $2: Катерина Ґабрівська і Петро Подоляк; по $1: І. Павловський, Павлина Павловська, А. Банась, Текля Банась, І. Ондо, Юлія Ондо, Юрій Гамера, І. Гармич, Варвара Гармич, Олена Мигаль, І. Мигаль; Олена Крайовська 25 ц. Разом $18.25, які то гроші вислано на призначену ціль через Обєднання.

Присутній.

ВІДОЗВА

ДО ОДНОСЕЛЬЧАН КОЛОДІЇВКИ, ПОВ. СКАЛАТ.

Цими днями я одержав з родинного села Колодіївки листа, в якім говорять, що за почином українців односельчан в Америці поставлено в селі українську твердиню, а саме Український Народній Дім, і то в самім осередку села. Будова цього дому забрала біля дві тисячі долярів, з чого частину ми зложили тут в Америці.

За цей дім місцеві громадяни мусіли зводити боротьбу вже віддавна і ця боротьба тягнеться ще зперед війни. Вони мусіли зводити тяжку боротьбу, щоб дістати від громади площу. Та проте вони всі труднощі побороли і площу таки добули та поставили дім.

Тепер вони ще мають трохи довгу, затягненого на внутрішнє урядження і малювання, що коштувало їх 750 злотих. Щоб їм помогти, в часі конвенції У. Н. Союзу я і гром. М. Чорний жертвували по $5 на ту ціль, а $1 жертвував один молодий українець, М. Ляхович, що недавно приїхав з краю.

Та це все мало. Ми мусимо прийти їм з більшою поміччю. Вони, щоправда, нам не накидаються, та це є нашим обовязком помогти їм, знаючи, що вони знаходяться в далеко гіршім положенні, ніж ми. Дня нас усіх, гуртом, сума $50 або і $100 не буде представляти великих труднощів. А для них це буде велика поміч.

Тому, що ми розкинені по цілій Америці, я звертаюся отсею дорогою до всіх односельчан, щоб зложили на ту ціль свою жертву — таку, на яку їх стати. Жертви можна слати впрост до села на руки Івана Полещука (коваля), або на мою, нижче подану адресу:

Е. Ваврищин,
81 JACKSON ST., HOLYOKE, MASS.

Жінка на Сході

Японія, Китай, Персія, Індія. — Становище Ґанді.

Хоч життя жінки покращало майже в усіх частинах світу, то на Сході все ще дивляться на жінку так, як сказано в оцій думці: „Жінка сотворена для приємности чоловіка"! Ця стара приповідка все ще важна на Сході. У Японії головною метою виховання молодих дівчат є, щоб їх учинити якнайбільше „жіночими", щоб із них були добрі жінки або приємні ґейші. Кожна японська господиня, коли хоче, щоб її поважали і щоби була гідна того імени, мусить усю присвятитися вихованню дітей у патріотичному дусі та щоб чоловік був веселий, щоб він забував про буденну журу та труди.

У Китаю, Індії і в Персії суспільне і моральне життя жінки майже таке саме. Ріжниця є в тому, що в Індії батько мусить підшукати чоловіка своїй дочці. А в Китаю батько може продати дочку кому хоче, хто платить більше і не має обовязку давати дочці віно. Китаєць оправдує це тим, що Бог би йому не дав дочки, колиб не хотів, щоби її не продати даному покупцеві. Це софістичне розумування, одначе воно китайців зовсім вдоволяє.

В Індії рідко можна побачити на вулиці великого міста індійську жінку на проході. Звичайно не видно індійської жінки й тоді, коли який знатний індієць приймає у себе гостей. Гість сідає при столі лише з чоловіками, членами родини. Жінки остаються у свому відділі, „пурді", якого пильнують гостріше, ніж колись турецьких гаремів.

Індійський селянин і міщанин, коли вийде на вулицю разом із своєю жінкою, все йде два-три кроки перед нею. Коли індійські селяни йдуть на працю або на торг, чоловік не лише, що йде поперед жінки, але й ступає наче пан, вонаж мусить нести на голові кіш із крамом, який несе на продаж. Позад неї йдуть і інші жінки з родинами, також із тягаром на голові. Себто чоловік провожає обвантажені жінки.

Майже в усіх азійських країнах уважають вагітну жінку якимсь нечистим сотворінням, що викликає обридження. Найліпшою поведінкою чоловіка або любовника є тоді те, що не відвідає і вимине її. В Індії, де досить погорджують жінками, ні один член родини не відвідає жінки, яка вдруге завагоніла. Тому зрозуміле, що в Індії повитухи належать до найнижчих каст і що взагалі погорджують їх заняттям. Тому то індійки із середньої верстви, які можуть платити, найрадше родять в британських санаторіях.

В Індії лише три відсотки жінок уміють читати і писати. До якої касти і не належалаб індійська жінка, її чоловік є її паном і він зробить усе що може, щоб вона оставалася в якнайбільшій несвідомости. Це інстинкт чоловіка за самозбереження, який виявляється так погано.

В Індії і Китаю духовенство ще помагає чоловікам у цьому погляді. Чоловік мусить бути необмеженим паном своєї жінки. Батько це одинокий господар дітей, яким приказує по своїй волі. Жінка не сміє тут міщатися. Чоловік теж уповні розпоряджає жінчиним майном.

Тимчасом Ґанді багато причинився до еманципації індійської жінки. І зрозуміле, що жінки бачать у ньому пророка. Вони держаться його порад, що не оплатиться родити невільників. І сотки тисяч індійських жінок не хочуть приводити дітей на світ. Ґанді працює над піднесенням жінки, хоче її ушляхотнити, хоче вчинити її життя лекшим і кращим.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ТАРЗАН І БОГИНЯ МАЇВ.

(113)

„Ах, не говори багато, Джордже!" — відповіла схвильована дівчина. „Збирайся скоро і біжім, щоб іще перехопити Дарнота, заки він увійде в підземний коридор". Джордж почав повільно одягатися. Коли він уже був убраний, сказав: „Чи не добре булоб, якби я написав лист до своєї дівчини? Її булоб надзвичайно прикро, колиб я перед смертю з нею не попрощався".

„Нема часу!" — закричала дівчина. „Або ти йдеш зараз, або я йду сама, на сором тобі, що вважаєш себе чоловіком". Це трошки штовхнуло Джорджа і він зірвався на ноги зо словами: „Я ніколи не опускаю жінки в нещастю". Захопивши по дорозі зброю і потиснувши заячу лапку, Джордж враз з дівчиною вийшов із шатра. По дорозі він знов почав міркувати, чи варто наражатися на небезпеку.

„Самособою зрозуміле, що жінки не можна опускати в небезпеці", думав він собі. Але чи можна позволяти жінці наражатись на небезпеку?" Це не було Джорджові зовсім ясно. Та всетаки він слухняно йшов за Юлею. За хвилю до них прибіг і Тогуа, який свою льояльність висказав такими простими словами: „Ви йдете, я йду". Всі вони подались у напрямі входу до затраченої столиці.

Пробиваючись крізь кущі нетрів, вони побачили серед місячного світла постать Дарнота. Він саме спускався в коридор, що провадив до затраченої столиці. Юля з цілої сили закричала, щоб він спинився, але він на її голос не звертав уваги. Він може не знав, хто то кричить, або може навмисно з поспіхом зник. Юля рішилася йти вслід за ним.